

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ДІЄВИЙ МЕТОД КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

*Т.М. Саванчук, к.е.н. доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», встановлено, що: «метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства» [2], але для того щоб облік міг досягти вказаної мети, необхідно систематично здійснювати контроль за господарськими операціями. В системі такого контролю чільне місце займає контроль за станом розрахунків з постачальниками і підрядниками та правильністю їх відображення в обліку, адже такі розрахунки здійснюються всіма суб'єктами господарювання, а гарантією їх нормального функціонування є своєчасний розрахунок за отримані цінності чи виконані роботи.

Враховуючи, що за несвоєчасні розрахунки підприємство може сплатити штрафи і неустойки, працівники бухгалтерії повинні постійно здійснювати контроль за станом розрахунків з контрагентами. В той же час, для контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками, із всіх можливих методів, на підприємствах України, найбільш часто застосовується інвентаризація зазначених розрахунків перед складанням річної звітності.

Порядок проведення інвентаризацій та відображення в обліку їх результатів із 01.01.2015 року регулюється «Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014» [1]. Відповідно до вказаного Положення, підприємства самостійно визначають кількість інвентаризацій, строки та дати їх проведення і перелік об'єктів, що підлягають інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим.

Ми вважаємо, що проведення лише річних інвентаризацій заборгованостей для раціонального контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками недостатньо. Її необхідно здійснювати хоча б раз на квартал. При цьому щорічно на підприємстві необхідно затверджувати план проведення інвентаризацій та внести інформацію про періодичність їх здійснення до Наказу про облікову політику.

Щодо повноти інвентаризації заборгованостей, то дана процедура потребує підготовки Актів звірок за усіма сумами заборгованості, що рахуються в аналітичному обліку підприємства. Зрозуміло, що кількість таких актів звірки може бути великою, але якщо їх підготовку автоматизувати, то цей процес забере значно менше часу.

Для більш раціонального підходу до інвентаризації розрахунків, слід звернути також увагу на суттєвість інформації, що відображається у фінансовій звітності, і зосередитися на інвентаризації суттєвих сум заборгованостей за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

Проведені дослідження засвідчили також, що на більшості підприємств не здійснюють належного процесу документування результатів інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками, що є порушенням законодавчих вимог. Тому кожному суб'єкту господарювання необхідно визначитися з формами документів, які варто скласти для доведення результатів інвентаризації заборгованостей до керівництва, тим паче, що порядок їх складання регламентується кількома нормативними документами.

Виходячи з цього вважаємо за необхідне визначити сукупність документів, що має бути складена суб'єктами господарювання для забезпечення належного документування інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками (таблиця 1).

Таблиця 1

Документи, що складаються під час інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві

Назва	Чим затверджено форму	Примітка
Наказ на проведення інвентаризації та склад комісії	Затвердженої форми немає	Підписується керівником і встановлює строки проведення інвентаризації та інвентаризаційну комісію
Виписка про стан/наявність дебіторської заборгованості	Затвердженої форми немає	Складають підприємства - кредитори надсилають дебіторам. Дебітори мають відповісти на виписки протягом 10 днів. Документ є підставою для складання Акта інвентаризації розрахунків і підтверджує достовірність заборгованості, що обліковується
Акт звірки розрахунків	Єдиної затвердженої форми немає.	Акт може бути використаний як альтернатива виписки про стан/наявність заборгованості.
Акт інвентаризації розрахунків з покупцями, постачальниками та іншими дебіторами і кредиторами (№ инв-17)	Постанова № 241 «Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій» [3]	Складають як зведений документ з інвентаризації розрахунків, в якому відображають як загальні суми заборгованостей за рахунками обліку, так і суми узгодженої і неузгодженої заборгованості, а також заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності.
Довідка до акта інвентаризації розрахунків з покупцями, постачальниками та іншими дебіторами і кредиторами (Додаток до форми № инв-17)	Постанова № 241 «Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій» [3].	У довідці наводять перелік заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності, а також інформацію про осіб, винних у пропусценні такого строку.

Дані таблиці засвідчують, що до цього часу українські підприємства при оформленні результатів інвентаризації мають користуватися Постановою Держкомстату СРСР від 28.12.89 р. № 241 «Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій», так як саме цією Постановою передбачені форми документів, що дозволяють відобразити результати інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Крім цього, варто звернути увагу на те, що для частини документів, складання яких передбачене законодавством України в ході інвентаризацій, взагалі не існує затверджених форм. Це вимагає від підприємств самостійної розробки форм таких документів і затвердження їх окремим наказом, чи як додаток до Наказу про облікову політику, адже саме аналіз матеріалів інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками дає змогу бухгалтеру підприємства зосередити увагу на сумнівних розрахунках, перевірити законність списання певних сум заборгованостей з балансу.

Крім того, в ході складання актів звірки необхідно перевірити правильність і своєчасність виконання договірних зобов'язань перед постачальниками і підрядниками. Встановити наявність договорів поставки цінностей, доцільність їх придбання, дотримання встановлених договорами строків розрахунків.

Щоб встановити повноту оприбуткування матеріальних цінностей, члени комісії зіставляють дані про їх кількість і вартість за платіжними документами з даними документів на їх оприбуткування і показниками аналітичного обліку розрахунків з постачальниками, книгами складського обліку, звітами про рух товарно-матеріальних цінностей. При цьому також звертають увагу на правильність застосування постачальниками цін, тарифів за послуги. Подібні факти виявляють зіставленням цін, вказаних у рахунках постачальників, з цінами, вказаними в договорах.

Таким чином, проведення інвентаризації заборгованостей, належне документування її результатів з глибоким аналізом причин розходжень у сумах заборгованостей при розрахунках з постачальниками та підрядниками, на нашу думку, значно поліпшить стан контролю за розрахунковими відносинами на українських підприємствах. За таких умов на кінець звітних періодів практично всі суми заборгованостей будуть погоджені з контрагентами.

Література

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14. *Баланс*. 2015. № 85-86. С. 21 – 34.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. Дата звернення 07.05.2021.

3. Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій: постанова Держкомстату СРСР від 28.12.89 р. № 241. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0241697-89>. Дата звернення 07.05.2021.